

El cormorà esquimal

ENRIC GONZÁLEZ*

En marcar el 34 1 337 82 00 —“El País”, digui'm?— em sentia com l'enviat especial a Cuba del “New York Inquire” quan telegrafiava al seu director —el famós Ciutadà Kane— per comunicar que “les noies molt bé (en el nostre cas, això estava fora de lloc), el clima molt bo (acceptable fins gener) i no hi ha guerra. Puc enviar poesies?”. “Vostè posi les poesies, que jo poso la guerra” li contetava Charles Foster Kane al seu home de La Havana. “Tu escriu una crònica, que la guerra ens l'expliquen des de Washington” em contestava una eficient veu redaccional.

I aplicant això, vaig justificar el meu sou durant setmanes i setmanes. Escrivia la meva crònica des de Dahrán, o des de Riad, o des de Taif, o des de Yeda, o des de Hafar el Batin. La peculiar dictadura dels Saud, la difícil existència dels emigrants, l'integrisme wahabí, el tranquil exili dels kuwaitians i les notes propagandístiques de l'exèrcit nord-americà, acompanyades a l'última fase amb foc real, s'empaquetaven puntualment en unitats d'un, dos, tres o més folis i volaven des del Golf Pèrsic cap a unes rotatives insaciabls. Els companys de la redacció recompensaven la meva pulcritud amb un resum informatiu —recent arribat des de Washington— sobre si hi hauria guerra, sobre si no n'hi hauria, o —quan van començar a sonar els

*El País

missils— sobre si la meua finestra estava en perill o no. Suposo que amb el conjunt de les cròniques que elaboràvem tots, el públic podia fer-se una idea general no massa equivocada.

M'havia incorporat a finals de novembre a aquella agrupació de naufrags que composàvem els periodistes a Aràbia Saudita. Un batalló de gent avorrida i mal afaitada, que havien anat corrent cap aquell lloc a la recerca de la guerra de la seva vida — la que faria callar, per fi, els veterans que presumien de Vietnam—, i que ara vegetaven davant d'una guerra de “xampany saudita” (gasosa amb suc de poma) perduts en el miratge d'una presència femenina (impossible), una ampolla de whisky (encara més impossible) o una notícia (no em facis riure, sisplau).

L'ONU acabava de fixar la data límit del 15 de gener per a que els iraquians es retiressin de Kuwait, cosa que hagués impedit l'inici de les hostilitats abans de l'esmentada data. Es feia forçós, aleshores, aconseguir traça amb la literatura i procurar que el quotidià paquet d'anècdotes resultés llegible. I esforçar-se en treure's de sobre el complex de beneït que teníem molts de nosaltres. Sobretot, després d'haver sol·licitat l'entrevista amb el general Schwarzkopf —l'oficial de premsa era educat i s'empassava la rialla— i d'haver donat unes quantes voltes pel desert cercant el quimèric front de batalla.

Vostè és probablement periodista o quelcom semblant, i s'haurà vist més d'un cop en dificultats. Per això em permeto confiar en el seu tarannà comprensiu. Podria al·legar al meu favor que vaig intentar ser fidel a la meua experiència com a periodista econòmic —aquella dolça rutina de menjars, corbates i números que mai hauria d'haver abandonat— i no jugar amb remors ni invencions. Hagués preferit incórrer en un titular com “Miscel·lània saudita” (no vaig arribar a tant, tot i que vaig estar a punt d'escriure una crònica titulada “Perdua de temps”) abans que agafar-me a alguna sensacional fastasmagoria.

Però jo —i vostè potser també— vaig informar dels avançats plans de Saddam Hussein per atacar per sorpresa abans del dia 15 de gener; vaig enumerar la formidable capacitat química i fins i tot nuclear de l'exèrcit iraquí; vaig pronosticar l'inici de la guerra per a mitjans de novembre; vaig assegurar que la coalició anti-iraquiana patiria moltes baixes; vaig anunciar al món —i a Saddam— que la “reconquesta” de Kuwait començaria amb un assalt amfibi; vaig dir que no n'hi havia per tant amb l'amenaça de cremar els pous de petroli... Vaig transmetre en directe les nits de l'apocalipsi químic... També vaig embotir un cormorà esquimal en una crònica televisiva sobre les platges del Pèrsic, vaig filmar força kuwaitians i els vaig presentar com a submisos iraquians, vaig convertir inacabables seqüències d'un solitari tanc passejant pel desert en una trepidant ofensiva blindada... I no passem per alt el meu entusiasme bel·licista, ni el maniqueisme.

Ja sé que no va ser vostè. Ni jo. Van ser els periodistes.

Cert que patien la por i l'esgotament psíquic i físic de la guerra, suportaven la rígida censura militar imposada per Estats Units i anaven perduts per un país dedicat a la més implacable restricció informativa. Si aquest número dels “Annals” estigués dedicat a la psiquiatria, al Pentàgon o al règim dels Saud, m'encantaria estendre'm en aquests assumptes. Però ja que tractem qüestions periodístiques, val la pena reconèixer que aquesta sòrdida guerra ha deixat a la Premsa alguns punts sobre els quals reflexionar. Els prèviament citats en són només exemples.

Em van cridar l'atenció, tanmateix, alguns assumptes tangencials. La notable descompensació, per exemple, entre la formidable presència informativa a un dels bàndols —Estats Units, Israel, Aràbia Saudita, fins i tot Jordània— i l'absència —amb excepcions— a Iraq. No crec que es pugui posar com a excusa que el règim iraquí imposés una censura estricta i evités els visats —igual feien els saudites— o que les comunicacions fossin difícils. Tam-

poc es pot al·legar que Iraq fos, per diferents raons, clarament contrari a la presència de periodistes a Bagdag.

Els pocs que van romandre a Bagdag van fer molt per tots. No vull, amb això, lloar uns o criticar els companys que van abandonar Iraq quan van creure que la seva vida corria perill (jo, en el seu lloc, hagués fet el mateix). Tan sols vull fer notar que en un moment donat tots els ciutadans d'aquest planeta, inclosos els més poderosos, van rebre informació del que succeïa a Bagdag a través d'un sol mitjà de Comunicació: la Cable News Network (CNN). (El diari, "El Mundo" va mantenir la seva presència, però va patir problemes de comunicació). La qüestió és que si la CNN s'hagués retirat ningú hauria informat des de Bagdag! això pot voler dir dues coses: o que la CNN té quelcom semblant a un monopoli mundial o que la resta de grups de comunicació van fer alguna cosa malament. Potser ambdues coses alhora. Totes dues són desagradables.

Un altre detall que crida l'atenció és la mala gestió de recursos i fins i tot malbaratament, exhibit sense cap mena de pudor, per part d'alguns mitjans informatius. No parlo especialment de les televisions públiques, les despeses de les quals es donen a conèixer i per tant criden més l'atenció. Ni crec que gastar més impliqui malbaratar més. La meva impressió és que molts mitjans informatius, grans i petits, van reaccionar de forma rutinària davant d'un esdeveniment d'aquesta magnitud i després es van veure desbordats, invertint enormes esforços —humans i financers— per obtenir magres guanys informatius. Va mancar planificació i va sobrar molta, molta burocràcia. Potser hagués valgut la pena, per exemple, que les televisions europees haguessin actuat previsorament i, molt abans de la guerra, forcessin per la via diplomàtica la creació del seu propi "pool" de guerra. S'haurien estalviat la dependència de les imatges americanes i, potser, també alguns cèntims. Quelcom semblant podria dir-se de les te-

levisions espanyoles. Tampoc hagués estat mala idea un esforç per coordinar-se i fer pressió per solucionar problemes d'intendència. Coses tan trivials com l'obtenció de visats —per Iraq, Aràbia Saudita o Iran— comporten a vegades grans maldecaps. I ja posats, evoquem aquells que van fer un esforç d'infografia i disseny, però un petit esforç per esbrinar les dades i les informacions que infografiar i dissenyar. ■